

Čarovnija igre svetlobe in senc

Lucija Stupica: *Čelo na soncu*, Študentska založba, Ljubljana 2000
(Knjižna zbirka Beletrina)

Prva pesniška knjiga Lucije Stupice z naslovom *Čelo na soncu* je bila zame prijetno presenečenje. Verjamem, da prav tovrstna presenečenja krepijo veselje do branja in užitek ob branju. Predvsem zato, ker se znajdemo v novi pokrajini, zgrajeni iz besed, ki nas seznanja s svojimi lepotami in skrivnostmi ter nas spodbuja k drugačnim premišljevanjem. V tem je čar vsakega potovanja, kar nam razkriva tudi poezija Lucije Stupice, ustvarjena s čarovnijo igre svetlobe in senc notranjega in zunanjega pesničinega sveta. K temu, da sem njeno poezijo sprejel z veliko pristnostjo in celo z občutkom pesniške sorodnosti, so prispevale ne le njene najbolj uspele pesmi, stkane z barvo in zvenom najpogostejše čistih, zračnih in presojnih besed, temveč knjiga kot celota, ki razkriva poseben, na osebni način artikuliran pesniški svet. Vsebinsko in oblikovno zelo prepoznaven. Prepoln močne zaslepljujoče svetlobe, ki hkrati odpira notranje oko, s katerim se vidi še dlje in globlje. Svetlobe, ki me je s svojo milino in toploto obdajala na Krasu, ko sem bral knjigo in jo v njej prepoznaval. Mediteransko. S posebno pozlato, ne le ob morju, temveč tudi v njegovem zaledju, kjer se šum valov sliši le v sanjah. Gre za svetlobo, značilno za kraje, na katere je pesnica, tako kot na Kras, ki ga omenja, zelo navezana in ki jih pogreša na svojih potovanjih. Verjetno je na moj vtis o pesmih vplival tudi čas, v katerem sem jih bral. Bral sem jih namreč, ko se je zima že začela leviti in spreminjati v pomlad, katere prihod so že naznanili zvončki, trobentice, narcise ... Ali s pesničnimi, pogosto nenavadno odkritimi besedami povedano: "Prišla bo pomlad z željo po ljubezni." Na podoben način, kot se vsi poletni časi v njenih pesmih spreminjajo oziroma prelivajo en v drugega. Tako kot tudi barve, zvoki, vonjave, občutki, razpoloženja ... Sama v pesmi *Tihožitje* pravi: "Da bi prestopila mejo, / potrebujem prelivanje zvokov / v barve, vse manjše sence / in pretihotapljen jezik iz zemlje." In se nam najpopolnejše razkrije prav takrat, ko prestopi že zakoličeno mejo in pretihotapi "jezik iz zemlje", ki se je njej razkril drugače kot Zajcu ali marsikateremu drugemu pesniku.

Fascinira prav večšina, s katero Lucija Stupica razkriva mnoga nasprotja v svetu in lastnem življenju, hkrati pa ob njihovem stiku zabriše ostre robove, ki

jih običajno ločijo. Pogosto ji v jeziku uspe tisto, kar, recimo, v slikarstvu omogoča akvarel – prelivanje svetlobe v temo, morja v nebo ... in obratno. V eni od pesmi pravi: "In zelena se preliwa, / končuje v moder, neskončen prepad." Zdi se mi, čeprav ima v njeni poeziji marsikaj več pomenov, da tokrat prepad ni pod njo, temveč nad njo. Oziroma spet pred njenimi nogami, kar potrjuje tudi verz: "Obuti copate za hojo po nebu", v katerem Aleš Šteger, avtor navdihnjene spremne besede, sliši odmev Celanove ugotovitve: "Kdor hodi obrnjen na glavo, ta ima nebo kot brezno pred sabo." V njenih pesmih se večkrat zasliši odmev verzov tudi drugih pesnikov. Ne le tistih, katerih prisotnost je očitna, na primer ameriškega pesnika Marka Stranda, čigar verzi so moto knjige, ali Bretona in Šalamuna, katerih verzi so moto posamičnih pesmi, temveč tudi tistih, ki jih citira ali le omenja, Vallejo in Bukowskega recimo. In tudi tistih, ki jih sploh ne omenja, njihovo navzočnost pa razkrivajo enaki ali podobni verzi. Tako ni mogoče ne spomniti se Lorce ob naslovu pesmi *Ki te ljubim, zeleno*, ali Elliota ob sintagmi "pusta zemlja" ter povezati njene trditve, da "je čas krvnik" s Prešernovimi besedami "čas ... rabelj hudi" in podobno. To, seveda, ne zmanjšuje visoke stopnje izvirnosti njene poezije, kajti živimo v času, ko ni pesnikov samorastnikov in ko poezija, kot tudi literatura nasploh, živi od medsebojnega oplajanja. Da bolj ali manj znano novi kontekst spremeni v drugače in celo novo, potrjuje tudi omenjeni naslov zelo znane Elliotove pesmi, ki jo Lucija Stupica "polni le s smehom", in ta dobi povsem drugačen pomen od tistega, ki je zaznamoval znaten del moderne poezije. Sam tudi obrnjenost na glavo v njenih pesmih razumem bolj kot otroško igrivo in domiselno videnje sveta, ki nam ga, tako kot hoja po rokah, kaže v drugačni, nadrealistični luči. Bodisi normalen ali narobe svet je zanjo "neizprosni in lep", kajti v njem se marsikaj "zalesketa in izgine". Ali z drugimi besedami: "Toliko življenja, pa vendar toliko smrti!" Kljub temu, ali prav zaradi tega, verjame, da je treba "poskušati odkriti formulo za srečo". In njene pesmi, v katerih tudi o bolečini spregovori z blagim, sončnim nasmehom, so prav plodovi tega poskušanja. Zanj je tudi *tesnoba* "pisan pav". Gre torej za poezijo barv in otenkov vsega tistega, kar resnično pomeni življenje. V kateri je "vse odvisno ... od dojetja teme in od tega, kako te prizadene razkošje sonca". S tem da sama teme ne jemlje vselej kot nasprotje svetlobi, kajti prav v njej se pogosto dogaja ljubezen. Pogosto se zlijeta, kot dva različna človeka, ki se ljubita. Zato med vonjavami izstopa "človeški vonj", kar ne preseneča, saj jo zanimajo "človeške usode". Posebno "perspektiva življenja", kajti zanjo je "bog, eros, v vsaki kaplji dežja" in "vse labirint življenja in ljubezni". Zaveda se, da človeka oblikuje misel na drugega, kar je oblikovni princip večine njenih pesmi, v katerih se ljubezenski dvogovor nadaljuje tudi v samogovoru ob približevanju, oddaljevanju, molčanju ali razhajanju. Zato je v zavetišču besede, ki so prebudile mnoge spomine in porodile čudovite podobe, napisala veliko odličnih ljubezenskih pesmi, z globokim eksistencialnim nabojem, s katerimi je nedvomno prispevala k sodobni slovenski liriki.